

Delavska Pravica

Glasi krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva cesta — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.-, — Cena: za 1 mesec Din 4.-, za četrt leta Din 10.-, za pol leta Din 20.-; za inozemstvo Din 7.- (mesečno) — Oglasi: po dogovoru

Oglasi, reklamacije, in naročnina na upravo: Delavska zbornica, Miklošičeva cesta 22, I. nadstr. Telefon 2265 — Številka čekovnega računa 14.900

O političnem položaju

Dne 14. avgusta so podpisali funkcijonarji bivše S. L. S. kot predlagatelji prijavnostno listino za »Jugoslovansko radikalno zajednico« (JRZ), ki naj kot nova stranka, sestavljena iz bivših srbskih radikalov, bivše S. L. S. in bivše »Jugoslovanske muslimanske organizacije«, vzame v svoje roke usodo jugoslovanske državne politike. V ponedeljek, 19. t. m. pa je bila nova stranka predložena notranjemu ministru dr. Korošcu v potrditev v smislu določb obstoječega društvenega zakona. Pred tem so odločilni ljudje iz vseh bivših gori imenovanih strank pretresali program in statut nove državne stranke. Program je bil objavljen v torek, dne 20. t. m.

»Slovenec« je dne 15. avgusta označil na svoji naslovni strani dan podpisa za novo stranko za zgodovinskega. Posebej je podčrtal dejstvo, da so prijavo za novo stranko podpisali zastopniki vseh stanov bivše S.L.S. Tozadevno pa moramo ugotoviti, da sta prijavo podpisala tov. Josip Gostinčar in tov. Josip Majeršič iz Tržiča. Podpisala pa sta jo samo ad personam, ne ad organizacijo.

Politični položaj, ki je nastal v državi, je seve tak, da tudi mi ne moremo iti preko njega. Ljubljana kot dežela se živo zanima, kaj nam bo prinesla bližnja bodočnost. Potrebna nam je popolna jasnost tudi v teh vprašanjih. Mnenje v naših vrstah je, da še ni prišel čas, da bi krščanski socialisti aktivno posegli v strankarsko politiko, razun v socialno političnih vprašanjih, ki se živo dotikajo delavskih bojev v strokovnih organizacijah. V teh življenjsko važnih vprašanjih bo delavstvo sodelovalo z resolucijami, intervencijami na merodajnih mestih ali tudi z direktnimi predlogi in nasveti. Delavska borba je danes tako važna, da je treba vse previdnosti in se mora nujno izločiti iz strankarsko političnega življenja, da se v njem ne poplitvi in ne navzame meščanskih manir in meščanskega duha, žrtvujoč na ta način svojo svojstvenost in delavsko samobitnost. — V tem duhu bodo krščanski socialisti tudi novim političnim časom mirno zrlji v oči.

Delavstvo na Količevem za svoje pravice

Na Količevem pri Domžalah ima znani ljubljanski gospodarstvenik g. I. Bonač lepo, moderno urejeno tovarno za lepenko. V tej tovarni so že dalj časa za delavstvo *prav težke* razmere.

Plače so nizke. Delavke, ki so zaposlene nad 13 let, imajo komaj po 2.50 Din na uro. Delavska zakonodaja se sploh ne izvaja. Inozemski ravnatelj Wultsch pretepeva delavce in delavke. Napram tem se tudi drugače obnaša nedostojno, poleg tega nalaga delavstvu visoke kazni, ki niso v skladu s prestopki. Da bi delavstvo saj to doseglo, da bi podjetje izvrševalo delavsko zakonodajo, da bi se vsaj nekoliko upoštevalo delavsko človečansko dostojanstvo, je sklenilo, da se bo organiziralo. Organizacijo je tudi izvedlo.

Znano pa je, da to podjetje *ne trpi delavske strokovne organizacije*. Ne zaradi tega, kar zahteva organizacija kaj nemogočega ali protizakonitega, ampak samo radi tega, ker hoče imeti v svoji tovarni *nezaščiteno rajo, brezbrambne garače*. Podjetje je takoj podvzelo ofenzivo. Tovariša Franca Bukovca, katerega je delavstvo izbralo za svojega voditelja, je *odpusil*. Navedlo je sicer, da zaradi pomanjkanja dela. Toda to je le pretveza. France Bukovec je nam-

reč *edini izučeni* strugar v tovarni. Zato je več kot jasno, za katerim grmom tiči zajec. France Bukovec je namreč — in to je njegova največja napaka, katero preganja podjetnik — *zaveden, brihten in neustrašen delavec*. Podjetnik je čisto pravilno menil: »Če pade ta fant, potem je konec organizacije.«

Pa tudi delavstvo je reklo: »Tukaj gre pa za naše bitne pravice.« In se je poslužilo skrajnih sredstev — *v soboto popoldne je ustavilo delo*. Prevzelo je odgovornost za red, katerega prav vzorno vrši. Postavilo je tudi svoje zahteve: 1. Tovariš Bukovec mora nazaj na delo. 2. Ravnatelj Wultsch, ki je največ kriv vsega zla v tovarni, mora iti iz tovarne. 3. Delovno razmerje med podjetjem in delavci se mora nazaj na delo. 4. Ravnatelj Wultsch, ki je najskrajši delavec se naj čimprej nadomeste z domačimi. 5. Delavstvu se mora priznati svoboda organizacije. 6. Radi tega spora ne sme podjetje izvajati nikakih posledic.

Za temi zahtevami stoji delavstvo kompaktno. Duh je borben, geslo delavstva je: *Vsi za enega, eden za vse*. Razni napori gotovih priganjačev so se doslej razbili ob disciplini delavstva.

Dr. Korošec za naše rudarje

Na številne predstave, ki jih je notranji minister dr. Korošec prejel od JSZ in drugih glede dobav premoga državnim železnicam iz slovenskih premovalnikov je pozval v Beograd še ravnatelj TPD doktorja Vrhunca, da mu vso stvar temeljito obrazloži. Na podlagi njegovih podatkov je dr. Korošec takoj interveniral pri predsedniku vlade dr. Stojadinoviću ter pri prometnem ministru dr. Spahu, da se nova razdelitev dobave premoga državnim železnicam izvrši tako, da se slovenski rudniki ne bodo več zapostavljali. Dr. Anton Korošec je sprejel tudi predsednika rudarske zadruge v Ljubljani, univ. profesorja Viktorja Gostišo ter načelnika I. rudarske skupine inž. Loscotta, ravnatelja rudnika v Trbovljah. Univ. prof. dr. Gostiša je tudi v svojstvu predsednika jugoslovanskih rudarskih inženjerjev, katerih ek-

stvenca je v Sloveniji radi znižanja dobav tudi ogrožena, prosil ministra dr. Korošca za intervencijo na odločilnem mestu, da bi se upoštevale težke socialne razmere slovenskih rudarjev ter ostalega rudniškega osebja, in revidiral sklep ministrskega sveta, s katerim je bila znižana dobava premoga iz slovenskih rudnikov. Dr. Korošec je skupno z inž. Gostišo temeljito proučil to pereče vprašanje ter pokazal vso razumevanje za upravičene prošnje in zahteve slovenskih rudarjev ter rudarskega delavstva in sploh vsega slovenskega gospodarstva. Tako je poudaril, da je potreben korak, da se izvrši revizija razdelitve dobav premoga med rudnike za državne železnice in da se skliče konferenca zainteresiranih strank, na kateri bi se položaj, ki vlada sedaj, ob navzočnosti zainteresirancev razčistil.

Uredba — brez kritja

Minister za gozdove in rudnike je izdal naredbo o podpiranju brezposelnih rudarjev in topilniških delavcev, ki se vračajo iz inozemstva in nimajo pogojev za dobitje podpore po pravilniku iz l. 1931. Naredba se glasi:

1. Rudarski in topilniški delavci jugoslovanski državljani, ki se vračajo iz inozemstva in ne morejo dobiti zaposlitve v domači industriji, dobivajo podporo iz sklada za preskrbovanje nezaposlenih rudarskih in topilniških delavcev, če izpolnjujejo pogoje, ki se zahtevajo pri dajanju podpor od članov, odnosno od bivših članov bratovske skladnice; pri tem je računati čas, prebit pri kakem inozemskem rudarskem ali topilniškem podjetju, kakor da je bil prebit pri takih podjetjih v naši kraljevini.

2. Vrsta, višina in čas trajanja podpor se določijo po istih predpisih, ki veljajo za delavce, ki so delali v domači industriji in so bili člani bratovske skladnice.

3. To podpiranje se vrši iz tekočih dohodkov osrednjega odbora, kolikor to razpoložljiva sredstva dovoljujejo.

4. Način in postopek ob izplačevanju teh podpor predpiše osrednji odbor, odnosno njegov izvršilni odbor, po odobritvi oddelka za rudarstvo pri ministrstvu za šume in rudnike.

5. Naredba dobi obvezno moč z dnem razglasitve v »Službenih novinah«.

* * *

Nujno potrebno je bilo omogočiti dajanje brezposelnih podpor tudi rudarjem povratnikom. Toda istočasno bi morala država dati bratovskim skladnicam za ta fond tudi potreben denar. Sredstva teh fondov so namreč tako neznatna, da ne zadostujejo za podpiranje brezposelnih niti v boljših razmerah, kaj šele sedaj, ko imamo že doma ogromno število rudarjev, ki so brez vsakih sredstev.

Vsa revščina in beda povratnikov se je prevalila na delavstvo, ki samo nima ničesar več. Z uredbami, pa naj bodo še boljše, ako ne bo zato sredstev, ne bomo rešili težkih razmer našega delavstva. To naj vedo vsi, ki menijo, da se samo z uredbami rešuje težko socialno vprašanje rudarjev.

Naši rudarji naj izgubijo še zadnjo skorjico kruha v korist privatnim rudnikom v Srbiji

Kakor smo že v zadnji številki »Delavske Pravice« poročali, se je v ponedeljek 12. t. m. vršila velika anketa tudi na zbornici za TOI, ki je razpravljala o nastalem položaju v naših rudnikih. Te ankete so se poleg zastopnikov našega gospodarstva udeležili tudi zastopniki delavstva. Poročilo, ki ga je na tej anketi kot zastopnik delavstva podal tajnik Delavske zbornice g. Filip Uratnik, smo priobčili v zadnji številki »Delavske Pravice«. Poleg tega poročila

je podal na tej anketi važen referat zastopnik zbornice za TOI trgovec V. Pavlin iz Trbovelj. Ker vsebuje referat važne statistične podatke in prikazuje, kako mačehovsko se pri tej stvari postopa z slovenskimi rudniki in na škodo njih favorizira privatne rudnike v Srbiji, ta referat priobčujemo:

Ministrski svet je skoraj brez izjemne osvojitve poročilo in predloge strojnega oddelka generalne direktije državnih železnic, da se morajo radi varčeva-

nja in racionalizacije ter razbremenitve prevoza premoga zmanjšati količine dobav, obenem pa tudi cene premoga za državne železnice. Številke, s katerimi je podkrepljeno poročilo ministrskemu svetu, so verjetno napravile vtis, da so ti predlogi strojnega oddelka tako utemeljeni, da se jim ni mogoče upirati. Mi se pa žal ne moremo ubraniti vtisa, da se je postopalo proti raznim premogovnikom v državi z enakim merilom.

Kaj pravi objektivna analiza redukcij

Če je celotna nabavljena količina premoga od 133.470 ton mesečno znižana na 127.330 ton, torej mesečno za 6.140 ton, potem tej redukciji ni ugovarjati, če se je strojna služba železniške uprave v tej meri racionalizirala, da dosega z manjšo količino premoga večje uspehe, ker pač vsi vemo, da se je transportna

tonaža od leta 1932. vsako leto zviševala in bi torej morala večji transportni tonazi odgovarjati tudi večja količina porabljenega premoga. Če je torej železniška uprava res mogla doseči tako varčevanje, potem je stvar popolnoma v redu. Ali pa je to tudi dosegla?

Slovenski premogovniki prikrajšani

Pri razdelitvi redukcij na posamezna premogovna področja pa se ni postopalo enakomerno. Premogovnikom v Dravski banovini je znižana dodeljena dobava od 36.920 ton na 32.320 ton. Udeležba dravskih rudnikov na kritju celotne potrebe železnic na premožu se je znižala od 27,6% na 25,3%. Od skupnega znižanja 6.140 ton odpade na slovenske premogovnike celih 4.600 ton ali 75 odstotkov vseh redukcij, dočim bi pri enakomerni redukciji znašala ta samo 27,6%. Tri četrtine vseh redukcij so zadele torej Slovenijo!

Če pogledamo nazaj v zadnjih 7 let, potem vidimo, da se premogovna industrija v Sloveniji skoraj sistematično zapostavlja. Odstotek deleža premogovnih dobav za železnice iz slovenskih rudnikov je znašal v primeri s celotno potrebo premoga za železniške svrhe:

Leta 1929./30. 45,2%, in je padel naslednje leto na 29%, potem se povzela na 31,2%, da je potem še v letu 1932./33. padel na 27,8%, ostal prihodnje leto na isti višini, nato pa padel v letu 1934./35. na 27,6% in letos na 25,3%.

Kljub ponovnim obljubam, da ne bo več redukcij, so se vedno znova ponavljale in končni efekt je bil, da je padla količina dobav premoga iz Dravske banovine za skoraj polovico.

Mesečni kontingent Trboveljske, ki je znašal leta 1929./30. še 75.000 ton, je padel leta 1934./35. na 32.500 ton in znaša sedaj samo še 29.200 ton. V pri-

meru z letom 1929./30. je bil reduciran na 40% takratnega kontingenta, dočim bi moral znašati še danes 53.250 ton mesečno, če bi se namreč reducirali kontingent v razmerju takratne in sedanje porabe premoga. Zaradi sistematičnega zapostavljanja slovenskih premogovnikov je samo TPD oškodovana za 233.000 ton železniških naročil na leto.

Celotno so bile znižane količine železniških dobav za 4,6%. Pri linearnem znižanju kontingentov vsem rudnikom bi se nabavke morale razdeliti takole:

Državni rudniki (razen Slovenije) 43.200 ton.

Srbija (priv.) 28.430 ton.

Hrvatska, Bosna, Dalmacija (privatni) 20.560 ton.

Slovenija 35.320 ton.

Po sklepu ministrskega sveta pa je dodeljeno:

Državni rudniki 48.420 ton.

Srbija 27.750 ton.

Hrvatska, Bosna, Dalmacija 18.840 ton.

Slovenija 32.320 ton.

Slovenski premogovniki so torej prikrajšani za 36.000 ton na leto, to je za 1 do 2 delovna dneva, kar pri sedanji že itak slabi zaposlitvi delavstva vpliva naravnost katastrofalno. Samo na mezdah pomeni ta redukcija izgubo 4 do 5 milijonov Din.

Kako se favorizirajo premogovniki Bosne in Srbije na škodo drugih, kažejo te številke:

Banovina	I. stari kontingenti	II. dejanska dobava	III. nov kontingent	Redukcija
Dravska	36.920 ton	36.920 ton	32.320 ton	- 4.600
Savska	11.410 ton	11.410 ton	9.150 ton	- 2.260
Primorska	3.950 ton	3.950 ton	3.950 ton	—
Vrbaska	3.040 ton	3.040 ton	2.740 ton	- 300
Drinska	38.520 ton	38.520 ton	40.320 ton	+ 1.800
Dunavska	2.500 ton	2.500 ton	2.400 ton	- 100
Moravska	33.930 ton	30.730 ton	33.100 ton	+ 2.370
Zetska	3.200 ton	2.850 ton	3.350 ton	+ 500
Skupno	133.470 ton	128.920 ton	127.330 ton	

Ali se zato reducira Dravski banovini 4600 ton, da dobe te dobave premogovniki v Drinski in Moravski banovini? S čim utemeljuje generalna direktija državnih železnic tako enostransko postopanje? Imamo pravico, da zahtevamo na ta vprašanja odgovor, ker tu ne gre le za delničarje Trboveljske, temveč tu gre za stotine delavcev, ki bodo zaradi teh

redukcij ob kruh in zaslužek. Redukcije premogovnih dobav pa so tudi v vsem gospodarstvu vsakele zelo globoke rane ter oškodovale kmetске sloje, spravile v največjo zadrego občinske samouprave ter naložile bratovskim skladnicam in banovinskemu socialnemu skrbstvu nova in težka bremena.

Kje so vzroki za te redukcije?

Ali naj trpi morda vse gospodarstvo v okolišju premogovnih revirjev, ker se zaradi nerednega plačevanja že izvršenih dobav Trboveljski nakopičijo od časa do časa visoki milijonski računi neporavnanih faktur na državnih blaginjah? Ali naj zaradi borbe, ki jo vodijo nekatere oblasti proti delničarjem TPD, trpi posledice gladno prebivalstvo v trboveljskih revirjih, v pasivnem kočevskem okraju in v državnem rudniku v Velenju?

Pa da se vrnemo k motivaciji zadnjih redukcij! Železniška uprava pravi, da je morala omejiti dobavo neracionalnih in neekonomičnih vrst premoga ter da ne more več uporabljati kalorično tako slabega premoga, ki ne odgovarja predpisom. Samo pohvaliti bi

bilo treba železniško upravo, če bi bilo vse res tako, kakor pravi. Poda resnica je ta, da je železniška uprava izločila v Sloveniji lignitske rudnike v Velenju, Beli Krajini in tudi Kočevju (ker z dodeljenimi 200 tonami ta ne more obratovati), v drugih pokrajinah pa pridržala premoge mnogo slabših kvalitet, tako iz premogovnikov v Mostarju in Ugljeviku (drž.), na Hrvatskem v Bregi in Pitomači ter v Srbiji v Kleonovniku, Kosovem, Oplenu, Zajčearju in Zvedanu. Zopet moramo vprašati, kako more utemeljevati strojni oddelke ta neenaki postopek?

Ko se znižuje dobava premoga iz slovenskih premogovnikov, pa se istočasno povečuje na veliko dobava srbijanskega premoga v območje ljubljanske

direkcije. Ta premog se prevaža 800 km daleč in je praktično popolnoma neuporaben, čeprav so baje v laboratorijih dognali njegovo visoko kalorično vrednost. Resnica pa je, da se more uporabljati le, če se meša z našim rjavim premogom in še potem je njegova izdatnost le delna ter zdaleka ne odgovarja domnevni gorilnim vrednotam. Zato ga ostaja tudi vedno več neuporabljenega v skladiščih. In tega premoga se vsiljuje v Slovenijo trikrat več, kakor ga pa kurilnice sploh morejo uporabiti. Zakaj pa tu naenkrat ne veljajo več načela ekonomičnosti? Kdo je vendar interesiran na teh dobavah, da so te sploh mogoče? Nad 2000 ton se dobavlja tega premoga našim kurilnicam več, kakor ga morejo te sploh uporabiti! A naš premog naj bo izrinjen! Če bi bilo že res, da so naši ligniti iz Kočevja, Velenja in Bele Krajine preslabi, zakaj pa se potem ne poveča dobava prvostnega premoga iz Trbovelj, Zagorja in Hrastnika?

Vprašati pa moramo tudi nadalje, če je morda v skladu s predpisi državnega računovodstva, da železniška uprava ne plačuje sproti računov slovenskih premogovnikov, istočasno pa daje večmilijonske predume nekaterim rudnikom v Srbiji za bodoče dobave.

V preteklem letu so dobavili srbijanski rudniki ljubljanski direktiji 40.000 ton premoga, čeprav je znašala maksimalna potreba samo 15.000 ton ter so tako izgubili domači premogovniki 25.000 ton letne dobave. Le prezanimivo je, če vzbujajo tako postopanje v času, ko so morali slovenski premogovniki praznovati več ko polovico meseca, silno ogorčenje.

Sklep ministrskega sveta o redukciji premogovnih dobav stopi v veljavo šele 1. novembra. S tem se je hotela preprečiti nevarnost neposrednega učinka in odpora v revirjih. Zaradi tega pa seveda redukcija ni nič manj napačna, ker je čisto postranskega pomena, s katerim terminom je dekretirana.

Reducirane pa niso samo količine dobav, temveč tudi cene premoga, in sicer kar za pet mesecev nazaj. Navidežno se znižanje cen tiče samo podjetnika. Pri podrobnejši analizi pa vidimo, da so tudi pri cenah po dobro premišljenem načrtu prikrajšani slovenski rudniki. Tako so cene za črni premog reducirane za 3,6%, za rjavi za 5,6% in za lignit za 7,2%, dočim državnim rudnikom, ki bi morali predvsem prispevati k znižanju cen, pa samo za 4%. Pravilno pa bi bilo, da bi se cena znižala za vse rudnike enakomerno. A to se ni zgodilo. Srbijanskemu črnemu premogu, ki velja povprečno 200 Din za tono, se je znižala cena za približno 7 Din za tono, trboveljskemu kosovcu pa, ki velja povprečno 160 Din tona, pa za 9 Din. Srbijanskemu premogu, ki ima višjo ceno, se je torej cena znižala v manjši meri kot rjavemu premogu in lignitu iz Slovenije in Hrvatske. Pač očiten dokaz pristranosti!

Strojni odelek generalnih državnih železnic doleča cene na podlagi ponudb, ki jih ima od nekaterih srbijanskih premogovnikov. To postopanje pa ni pravilno, ker vladajo v srbijanskih in bosanskih premogovnikih čisto posebne razmere. Ti premogovniki ne poznajo profesionalnih rudarjev, temveč delajo v njih okoliški kmetje, ki se vrnejo na svoje domove na deželo, če se ustavi delo v rudnikih. Pri nas pa so rudarji izgubili že vsako zvezo z zemljo, in če pride redukcija, potem sploh ne morejo iti nikamor. Poleg tega ne poznajo srbijanski rudniki niti primeroma takšnih socialnih dajatev kakor slovenski. Ne plačujejo pa tudi ne onih samoupravnih doklad, kakor slovenski, in končno je v njih za varnost rudarjev silno slabo preskrbljeno, radi česar je tudi vedno polna nesreč. Dogaja pa se celo to, da delavci po več mesecev ne dobivajo svoje plače, in čeprav uživajo nekateri teh srbijanskih rudnikov stomiljonska posojila Narodne banke po nizki obrestni meri. Vrh tega pa je še prehrana v Dravski banovini mnogo dražja kakor pa v srbijanskih revirjih. Zato nimajo srbijanski premogovniki niti zdaleka teh režijskih stroškov kakor

kor slovenski premogovniki, zbog česar morejo tudi vedno nuditi nižje cene.

S tem zniževanjem cen pa se dosegajo *le negativne posledice*, ker se *utza socialni standard delavstva*. A že sedaj smo na skrajni meji eksistenčne možnosti. Če se to socialno mimranje naših krajev ne neha, potem bomo *najno zopet doživeli razburljive dogodke nekdanjih dni, a verjetno še hušje*.

Redukcije dobav in cen morajo privedi do teh težkih posledic: Slovenski rudniki bodo morali prilagoditi obseg obratovanja zmanjšanemu odjemu in znižanim cenam. *Rudniki Velenje, Kočevje in Bela Krajina pa bodo morali sploh ustaviti obratovanje*.

Slovenska premogovna industrija izgubi zaradi zmanjšanja dobav na leto *dohodek 10 milijonov Din*, za isti znesek pa se bo zmanjšal tudi dotok javnih sredstev v gospodarstvo naše banovine.

Najmanj 900 rudarjev izgubi delo.

Poteg tega pa se bo znižalo število delavstva še v Trboveljskem revirju.

Jasno je, da takšna gospodarska politika ne more ostati brez *nevarnih posledic odmevov* in težkih gospodarskih posledic. Zato zahtevamo, da se sklep ministrskega sveta prekliče in da se ohrani stanje, ki je vladalo pred 1. aprilom 1935.

Anketa je sprejela sledečo resolucijo:

Resolucija

sprejeta na konferenci podpisanih gospodarskih organizacij in strokovnih združenj ter organizacij delavstva dne 13. avgusta 1935. v Zbornici za TOI v Ljubljani:

Konferenca je premočila politiko razdelitve državnih dobav, ki se vodi zadnjih sedem let, in je ugotovila, da se pri vsaki novi razdelitvi sistematično zapostavljajo rudniki v dravski banovini. V celotni jim je v tem razdobju zmanjšana dobava od 45,2% na 25,3%, torej skoro na polovico po količini in za 55% po cenah. Ta politika je imela že dosedaj porazen učinek ne samo na gospodarske priitike v prizadetih premogovnih revirjih, marveč občuti njene posledice celokupno gospodarstvo dravske banovine. Kljub temu, da so redukcije staleža delavstva kakor tudi zaposlitve preostalega delavstva tekom zadnjih let dosegle katastrofalne razmere, gre nova razdelitev v tej smeri zopet korak dalje in ogroža z redukcijami šotine delavstva v njihovi eksistenci, ker grozi, da bo izvedba sprejetih sklepov povzročila ustavitve obratovanja treh velikih rudnikov, ter nadaljnje redukcije v ostalih revirjih. Konferenca je ugotovila,

da dočim se zmanjšujejo dobave iz dravske banovine, da se istočasno povečujejo dobavni kontingenti drugim revirjem. Konferenca oboja najodločneje tak pristranski postopek in favoriziranje poedinih drugih rudnikov na škodo slovenskih rudnikov. Konferenca ugotavlja, da se načela, s katerimi se skuša motivirati redukcijo naših dobav, ne izvajajo napram ostalim rudnikom in da se iz njih prevzema premog, ki je kvantitetno enak in celo slabše od premogov, ki so bili z naših krajev iz razloga neekonomičnosti odkonjeni.

Konferenca protestira proti temu, da se hoče s pristranskim postopanjem oskodovali naše gospodarske interese in spraviti zopet šotne profesionarnih rudarjev, ki nimajo druge možnosti življenjskega obstoja, ob eksistenco in zahteva, da se sprejeti odloki povzročeni na podlagi ugotovitev in podatkov, ki so vsebovani v strokovnih poročilih, ki so bila podana na današnji konferenci in v katerih je stvarno prikazana krivično enostranost nove razdelitve dobav, takejšnji reviziji in izdejsstvu odpomoč, upoštevajoc pri tem naslednja načela:

1. Krapanje kontingentov se sme izvršiti le za vse rudnike v državi v enaki meri in na enak način.

2. Ako se želi izločiti slabše vrste premoga, se mora to načelo izvajati pri vseh rudnikih v državi dosledno in enakomerno. V tem naj se izločena količina dodeli drugim rudnikom istega bazena (na primer Kočevje, Velenje trboveljskim rudnikom).

3. Iz oddaljenih revirjev se ima dodeljevati direkcijskim državnih železnic Ljubljana in Zagreb samo one vrste in v oni količini, ki so stvarno najnujnejše potrebne in ki se dajo racionalno uporabiti.

4. Ako je znižanje cen neobhodno potrebno za uravnotežanje železniških finanac, ga je treba izvesti tako, da bo vsem rudnikom zmanjšana cena za enake odstotke in da bo onim, ki imajo višje cene, odvzeto več kakor rudnikom z nižjimi cenami, ne pa obratno, kakor se je zgodilo sedaj. Ta zahteva je ne samo pravična, temveč tudi logična.

5. Končno smatra konferenca, da znižanje cen ne more veljati za nazaj, temveč šele od dneva objave sklepa naprej.

Konferenca opozarja, da bi neupoštevanje prednjih načel lahko rodilo tudi skrajne nepovoljne politične posledice in zato smatra, da se ne sme dopustiti, da bi živel narod v prepričanju, da ne veljajo v naši svobodni državi za vse enake pravice in enake dolžnosti.

Deputacija rudarskih zastopnikov pri kralj. namestniku dr. Peroviću

V soboto 17. t. m. se je zglasila pri kraljevem namestniku dr. Peroviću v vili »Beli dvor« na Bledu posebna deputacija v zadevi premogovnih dobav iz naših rudnikov državi. Sestavljena je bila iz poslancev in županov rudniških revirjev in zastopnika II. rudarske skupine.

Deputacija je predočila kraljevemu namestniku hodo našega rudarskega delavstva, težavni položaj naših premogovnikov, ki je nastal vsled stagnacije naše industrije, ga opozorila na naravnost katastrofalne posledice, ki so neizbežne, če bi ostalo pri nameravani redukciji premogovnih dobav iz naših rudnikov. Izročila mu je dve spomenici s prošnjo, naj kraljevsko namestništvo odredi, da se odvrne preteča nevarnost, ki ogroža življenjski obstoj naših rudarjev ter gospodarsko ravnovesje prizadetih občin, zlasti mesta Kočevja.

Pred volitvami v okrožne urade

Minister socialne politike, g. Preka je podal izjavo o svoji politiki, v kateri pravi, da dela sedaj na izpremenbi volivnega reda delavskih zavarovalnih zavodov. Ko bo to gotovo, se bodo razpisale volitve za okrožne urade in za osrednji urad, zato da bodo delavci in delodajalci izvolili za svoje zastopnike take ljudi, katerim povsem zaupajo. Te volitve bodo prve v to socialno ustanovo v naši državi. Ker so se bivši režimi izgovarjali, da so volitve v okrožni urad predrage, je sedanja vlada te stroške reducirala na najmanjšo mero. Ostalo je odprto vprašanje, ali naj vodijo te volitve sedanja predsedstva, katerim je rok že potekel, ali pa se bodo postavila nova predsedstva z nalogo, da izvedejo nove volitve, potem pa bodo svoje posle izročila novim Predsedstvom.

Vendar se je končno vprašanje bolniškega zavarovanja pričelo reševati s prave strani. Ker so seda-

kraljevi namestnik dr. Perović je z največjo pozornostjo sledil tem izvajanjem ter obljubil takoj stopiti v stik s kraljevo vlado, da se izvede revizijski sklepa, ki ga je v tej stvari napravil ministrski svet. Izrazil je namero posetiti prizadete rudarske revirje, v kolikor jih še ne pozna. — Deputacija je dobila vtis, da se bo revizijski dobav v korist rudnikov tudi v resnici izvedla.

Belokrajna protestira

Od rudnikov, ki bi bil pri znižanju dobav premoga državnim železnicam najbolj prizadet, je rudnik v Črnomlju. Zaposleni rudarji, ki jih je nekaj nad 100, so v sredo 14. t. m. šli vsi v sprejedu v Črnomelj na sresko načelstvo in tam izročili načelniku kratko resolucijo, iz katere se razvidi trpljenje in beda črnomeljskih rudarjev.

nji komisarijati v teh zavodih enostranski, in ni pričakovati, da bi volitve pokazale pravi izraz delavske volje, ki pa je nujno potreben, je naše mnenje, da vodijo volitve novi komisarijati, sestavljeni iz zastopnikov vseh delavskih sindikatov. Le na ta način bodo volitve čim manj pristranske in delavstvo bo prepričano, da se je v teh zavodih pričelo novo, stvarno in objektivno delo, ki nujno stremi za depolitizacijo bolniškega zavarovanja.

Pripomniti moramo, da je isti postopek nujno potreben tudi pri SUZOR-ju, ki je centrala vsega zavarovanja.

ZA NAŠ PRAPOR

Na delavskem taboru pri Sv. Juriju nad Bistrico pri Trziču v nedeljo 11. t. m. je tržiška skupina JSZ nabrala prostovoljnih prispevkov za prapor JSZ 200 dinarjev. Skupine, posnemajte!

Kovinarji

JAVORNIK. Clanski sestanek pretečeno nedeljo je bil še kar povoljno obiskan. Tovariš predsednik rone Smolej je poročal o uspehih in pridobitvah za delavstvo zadnji čas. Prebral je zapisnik razprav, ki so se vršile pri KID. Uspeh, ki si ga je delavstvo izvojevalo je casten. Grajat je to, da mesčansko časopisje ne poroča o delavskih bojih dovolj objektivno, kar ni prav in je vse graje vredno. Tovariš Pukšič kot zastopnik centrale je poročal o širši seji vodstva JSZ. Clanstvo je z zanimanjem vse vrzelo na znanje. Vsa poročila so bila stvarna in jedrnat, žeteti je, da se taki sestanki posebno sedaj na jesen vrše večkrat.

JAVORNIK. V nedeljo 25. t. m. se vrši delavski tabor na Sv. Joštu. Ker letos ni skupina priredila svojega običajnega izleta, naj bo izlet na ta tabor obvezen za člane skupine. Odhod je s prvimi jutranjim vlakom. Tovariši! Pokažimo, da znamo ceniti delavske tabore, s svojimi navzočnostjo. Vsak kdor je prost naj gre, saj to je zvezano z našimi stroški, ki gredo v korist splošnosti! Pevci! Pesem iz naših zaprašenih gri naj zadoni pri masi in na zborovanju! Pokažimo, da z lastnimi močmi tudi nekaj zmoremo! Tovariši na svidenje na Sv. Joštu.

Tekstilno delavstvo

KRANJ. Sestanek delavstva JSZ smo imeli preteklo nedeljo v Kranju. Tov. Fajfar iz Ljubljane je obširno poročal o delavskih razmerah in novo nastalih mezdnih gibanjih v Sloveniji. Prav tako bo moralo tudi kranjsko delavstvo začeti borbo za ureditev delavnih razmer v kranjskih tovarnah. Razmere posebno v Jugobruni, Inteks in tudi drugod kričijo po zboljšanju. Podjetnike moramo naučiti spoštovati naše jugoslovanske delavske zakone in človeško dostojanstvo delavcev. — Prav zaradi teh nevdržnih razmer je potrebno, da delavstvo manifestira za svoje pravice na Sv. Joštu, kjer bo v nedeljo, 25. avgusta dopoldne, velik tabor vsega gorenjskega delavstva. Vse kranjsko delavstvo se ga mora udeležiti! Tabora se v velikem številu udeležijo tudi delavci iz Kamnika in domačjske okolice in vse delavstvo od Ljubljane do Jesenic. Pri slavnosti bosta sodelovali dve godbi, jeseniška in cerkljanska.

OTISKI VRH. Delavstvo mehanične tkalnice Ornik in Mitrovič živi zadnje tedne v zelo razburkanih prilikah. Razmere v tovarni, šikaniranje posameznih nastavljenecv, slabe, naravnost mizerne plače, so prisilile delavstvo do odločne brambe proti celotnim razmeram. Stopilo je v stavko. Ker se je podjetje izjavilo, da se pogaja, je šlo delavstvo na delo, postavilo zahteve in rok, do kedaj morajo biti te zahteve sprejete. Na pomoč je poklicalo tudi Delavsko zbornico in JSZ. Na dolgotrajnih pogajanjih se je dosegel sporazum, da se uredi delovno razmerje s kolektivno pogodbo, plače, ki so stopile v veljavo 11. VIII. 1935, se pa določijo, ko se zberejo še nekateri podatki.

Tovariši! Naš boj še ni zaključen. Organizacijo moramo poglobiti in disciplino še bolj utrditi. Naše geslo bodi: *V slogi je moč in zmaga*.

Lesno delavstvo

JEZERSKO. Dne 4. t. m. je polagalo lesno delavstvo Kokriške in Jezerske doline temeljni kamen svoji novo ustanovljeni skupini J. S. Z. Pri »Kanoarju« se je vršil ustanovni občni zbor, katerega se je udeležilo prav lepo število delavcev. Kot zastopnik centrale se je udeležil občnega zbora Pestotnik iz Kranja, ki je v svojem govoru obrazložil težkoče delavstva, kakor tudi potrebo, da se delavstvo organizira in združeno zahteva svoje pravice.

Za predsednika skupine je bil izvoljen tov. Štibelj J., za podpredsednika Lindav A., za tajnika Piškernik J., za blagajnika Skuber M., za gospodarja Štular I. Za namestnika so bili izvoljeni: Podjed F., Virnik A., Štern J. V nadzorstvu so: Šiberle J., Dolinšek M. in Šavs J. Določili so se tudi organizacijski zaupniki, ki naj bi bili glavna opora novemu odboru. Sestanki naj se vrše vsaki mesec in sicer dopoldne v Kokri, popoldne na Jezerskem.

Tovariši na delo! Kakršni bomo sami, takšna bo skupina in toliko bomo dosegli. Naše geslo naj bo: »Vsi za enega, eden za vse!« Zavedajmo se pravic, ki jih imamo v človeški družbi, katere pa bomo dosegli samo v skupnosti, v močni in enotni strokovni organizaciji. Zato pridite v našo organizacijo vsi, ki si v potu svojega obraza služite kruh na strmih bregovih naših gora. Izpričajte svojo delavsko zavest in pristopite v organizacijo, ki nam edina more dati oporo v današnjih težkih časih.

N A M E Š Č E N E C

Bilanca Pok. zavoda

(Nadaljevanje)

Zavodove pasive so naslednje:	
1. Premijske rezerve	336.788.302.— Din
2. Razni skladi	903.369.72 »
3. Rezerva za kritje dvomljivih terjatev	2.204.283.14 »
4. Lombardno posojilo	15.404.791.90 »
5. Druga pasiva	7.212.469.37 »
6. Razlika med nakupnim in borznim tečajem vrednostnih papirjev	15.931.991.67 »
7. Postovni prebitok neobveznega oddelka	780.190.02 »
	379.246.397.82 Din

Dočim so bile aktivne postavke bilance PZ večini našega nameščenstva, ki ima dnevno opravka s trgovskimi bilancami, dobro poznane, so pasivne postavke popolnoma drugega, posebej za pokojninski zavod prikojenega značaja ter marsikomu nerazumljive. Kadi tega bomo v naslednjem k gornjim postavkam podali primerna pojasnila.

1. Premijske rezerve

Zavodi, ki jim tvorijo obratni kapital delnice, tedaj delniške družbe, imajo na strani svojih pasiv navadno kot prvo točko delniški kapital. Tudi bilanca PZ ima kot prvo postavko pasiv premijske rezerve. Marsikoga bo ta naziv zapeljal v zmotu, kajti pod to besedo bi pričakovali oni kapital, ki se je v teku let nabral od vplačanih premij, to je onih zneskov, ki so jih vplačali zavarovanci ter njihovi delodajalci. Temu pa ni tako, kajti pod postavko premijskim rezerv je treba razumeti oni kapital, ki ga imajo zavarovanci pravico terjati od PZ, ki ima napram svojim zavarovancem vkrjub temu, da ti še niso vplačali za zavarovanje vsega potrebnega kapitala, gotove pokojninske obveznosti. Da ponovimo še enkrat: zavarovanci plačujejo pokojninskemu zavodu mesečno zavarovalno premijo, ki se ravna po visini mesečne plače in znaša 1% od iste. Ako zavarovane redno plačuje mesečne prispevke, nastajajo za PZ gotove obveze. Te obveze se ravna po visini vplačanih premij. Za vsakega zavarovane se izračuna kapital, ki je predviden za plačevanje njegove pokojnine; od tega kapitala pa se odstejejo vse mesečne premije za ono število let, ki manjkajo zavarovancu do predpisane starostne dobe, oziroma dopolnitve službene dobe. Pridobljene pravice zavarovancev se inenčujejo v bilanci tudi »naucije« ali pa »pričakovanja«. Izračunajo se za vsakega zavarovane posebej in se pri tem vzame v poštev njegova starost, višina vplačanih mesečnih premij itd. Pojem premijske rezerve bi razložili v nekaj besedah tudi takole: Premijska rezerva je višina zavodovih obvez napram zavarovancem, zmanjšana za vse neplačane, bodoče mesečne prispevke. V bilanci je postavka premijskih rezerv razdeljena na tri oddelke, in sicer: 1. za obvezne zavarovance, 2. za neobvezne zavarovance in 3. za višje dajatve. Vsak izmed teh oddelkov pa vsebuje še po tri pododdelke, ki so za vse tri oddelke enaki in sestojijo iz premijske rezerve a) za tekoče rente, b) za nadeje ali pričakovanja aktivnih in c) za nadeje ali pričakovanja izločenih. Kot primer navajamo, da znaša premijska rezerva v oddelku za obvezno zavarovanje Din 101.912.612 za tekoče rente, dočim znaša vsota za pričakovanja ali nadeje aktivnih zavarovancev Din 183.093.353 in nadeje izločenecv Din 30.365.899. Ako gornje številke primerjamo s številkami v letnih zaključkih preteklih let, vidimo, da se rapidno veča premijska rezerva za tekoče rente, kakor tudi rezerva aktivnih zavarovancev. Oboje nam je povsem razumljivo, kajti število rentnikov narača iz dneva v dan in s tem narača tudi premijska rezerva aktivnih zavarovancev, je pa tudi razumljivo, ker število zavarovancev stalno narača. Za primerjavo naj navedemo še naslednje številke iz oddelka za obvezno zavarovanje:

Premijska rezerva

leto	akt. zavar.	izločenci	rentniki
1931	132.278.850	20.905.145	59.921.336
1934	183.093.353	30.365.899	101.912.612

Kakor že povedano, število rentnikov stalno narača in to iz vzroka, ker dosegajo zadostno starost,

ali dobo zavarovanja. Veliko jih pa gre med rentnike tudi iz vzroka, ker so bili reducirani in namesto, da bi iskali drugega nameščenja, katerega najbrž radi visoke starosti ne bi našli, se prijavijo pri zavodu kot invalidi. Zdravnik, h kateremu jih pošlje zavod v pregled, kaj lahko ugotovi pri nameščenju nad 50 let starosti nesposobnost za delo, kajti malo je danes nameščenec — v času vrtočlave naglice, s katero se mora vse delo vršiti — ki bi ne bili živčno toliko ali toliko prizadeti. Obstoji pa nevarnost, da bo moral zavod pri rapidnem naraščanju rentnikov ali zmanjšati rente, ali pa povišati premije. Oboje bi bil hud udarec tako za rentnike, ki bi dobivali manjšo pokojnino, kakor tudi za aktivne zavarovance, ki bi morali plačevati višje premije, kajti za marsikoga so premije že v dosedanjem iznosu dovolj visoke. Kakor smo nase čitatele obvestili s člankom v eni zadnjih števil, se s to nevarnostjo težko bori tudi avstrijski pokojninski zavod, kjer obstoja nevarnost, da se lahko nameščenjsko pokojninsko zavarovanje sploh zruši, ako ne dobi od vlade pomoči.

Marsikdo bi rekel, da bi mogel PZ v primeru primanjkljaja uporabiti za plačevanje rent in rezirskih stroškov svoj kapital, ki stalno narača ter je

dosegel že zavidljivo višino. Ako bi PZ res hotel to storiti, potem bi bili računi postavljeni na glavo, kajti počasi bi morali odstopiti od kritja s stalnimi mesečnimi premijami in preiti na dokladno kritje. To se pravi: Kapital za pokojnine zavarovancev se tvori iz stalnih mesečnih premij, ki jih ti plačujejo. Te mesečne premije se zavodu obrestujejo v toliki meri, da zavod lahko iz obresti plačuje tekoče rente, dočim ostane kapital neokrnjen. Kakor hitro pa bi se lotili kapitala, bi se kritje za rente zmanjšalo z dvojno naglico, in sicer prvic od kapitala samega, a drugič bi odpadle obresti od uporabljenega kapitala. Zavod bi moral preiti na dokladno kritje, to je: koncem vsakega leta bi moral sesteti, koliko je izplačal rent in to vsoto bi potem porazdelil na zavarovance, da jo plačajo. Cim več bi bilo rentnikov, tem več bi imel vsak zavarovanec plačati koncem leta. Pomislimo, kako bi stvar izgledala v času gospodarskih kriz. Število rentnikov bi naraščalo z vrtočlavo naglico, a s še večjo naglico bi padalo število zavarovancev. Na vsakega zavarovane bi odpadla tolikšna vsota prispevkov, da bi je gotovo ne zmogel, s tem bi pa izgubili pokojnino tudi vsi že upokojeni zavarovanci

Problem rudniških nameščenecv

Odkar je nastopila v naših rudnikih stagnacija pri odjemu premoaga in so se izvršile številne redukcije rudarjev, zlasti v revirjih TPD, preživlja rudarsko zavarovanje težko krizo. O tem se je v raznih časopisih mnogo pisalo, zato ne bomo tega ponavljali. Dotakniti se hočemo drugega vprašanja, o katerem je javnost malo ali celo nič poučena, vendar pa je s sanjskim vprašanjem rudarskega zavarovanja v temni zvezi, ker zadeva življenske interese nameščenecv pri rudarsko-zavarovalnih zavodih, t. j. pri krajevnih bratovskih skladnicah. Kakor je razvidno iz poročila Glavne bratovske skladnice v Ljubljani za leto 1933., obstoja v njenem področju 15 krajevnih bratovskih skladnic. Kolikšno je število vseh nameščenecv, ni razvidno, sigurno pa lahko računamo s povprečno 2 nameščenecema pri posameznih skladnicah, t. j. po en računovodja in po en zdravnik. Njihovi prejemski gredo v breme bolniške blagajne in ker so te v svojem poslovanju avtonomne, zato obstojajo precejšnje diference, kakor jih prav za prav diktirajo lokalne razmere. Do gotove meje so te diference opravičljive, nikakor pa ne, ako jih primerjamo individualno pri enakem službenem značaju, kvalifikaciji in službenih letih. Ako je bilo mogoče enotno urediti to vprašanje pri OUDZ, zakaj ne bi bilo mogoče tudi pri bratovskih skladnicah? Minimalna pravica za nameščenec bi bila službena pogodba, da bi se na ta način ustvarila neka sigurnost in stalnost, kakor jo uživajo nameščenec pri drugih podobnih zavodih. Vedeti je treba, da je od vestnega delovanja nameščen-

ecv v veliki meri odvisen uspeh poslovanja v zavarovanju. Po njihovi funkciji se jih mora smatrati za javne nameščenec, ki doprinašajo svoj obuluz za javno blaginjo. Njihova usoda zanima tudi javnost. Deto, ki ga vršijo, se ne da izraziti s številkami in je primeroma večje in težje, kakor je bilo pred desetimi leti. Kdo je poznat takrat brezposelne rudarje, ki jih je danes na tisoče, ker moramo šteti med nje tudi družine? Vsi ti se oglašajo najprvo tam, kjer so vlagali prispevke za socialno zavarovanje — pri bratovskih skladnicah — ki predstavljajo organizirano pomoč potrebnim. Ta pomoč je bila in bo vedno potrebna, zato se delo ne zmanjšuje, trdimo lahko, da celo obratno. Redukcije rudarjev ne pomenijo v celoti upadanja članstva in s tem dela pri skladnicah. Poglejmo in primerjajmo samo poročila in statistike! Koliko je n. pr. samo upokojenecv, ki ostanejo še naprej pri bolniškem zavarovanju, da si zagotove zdravniško pomoč in zdravila. S prenehanjem rudnikov ne moremo istočasno misliti, da prenehajo tudi obveze skladnic do upokojenecv in rentnikov. Te ostanejo naprej. Ako pa se zniža število zavarovancev tako, da njihove vloge ne krijejo obvez in bi bila ogrožena eksistena nameščenecv, potem naj se poskrbi za nje na drug način, t. j. da se deloma združi več manjših skladnic v eno, da se doseže predpisano število zavarovancev, ali pa, da se jih premesti k drugim nosilecem socialnega zavarovanja, kjer se jim morajo pridobljene pravice glede pokojnine in napredovanja ohraniti. — en.

Pravilnik o tolmačenju važnejših služb

Po novem pravilniku so porazdeljene službe, ki jih je smatrati kot važne, na tri grupe, in sicer: 1.) višji trgovski posli, 2.) višji netrgovski posli, 3.) pisarniški posli višji in nižji.

Kot glavna oznaka, ki naj se smatra kot važnejša služba, je ta, da je delo nameščenca umsko in ne ročno ter da zahteva višje trgovsko ali tehnično znanje. Vsi, ki vrše fizično delo, ne spadajo pod to kategorijo.

Naredba v nadaljnem gornje tri grupe razčlenjuje, in sicer takole:

ad 1.) Kot višji trgovski posli se smatrajo vodstvo poslovalnic, njihovih oddelkov, podružnic in pomožnih lokalov; prokuristiški posli, višje nadzorstvo nad ostalim uslužbenstvom.

ad 2.) Kot višji netrgovski posli se smatrajo povčni umski posli tehničnega značaja v netrgovskih podjetjih kot tehnično upravljanje podjetij, njih oddelkov ali podružnic, tehnično upravljanje poedinih poslov, vršenje višjega nadzorstva nad osebom. Kot organe višjega nadzorstva se smatra one, ki skrbijo, da odgovarja delo ostalih uslužbenecv tehničnim in ekonomskim zahtevam. Nikakor pa tu ni razumeti predelavcev ali oseb, ki vrše kontrolo nad ostalim oseb-

jem samo tako, da jih zapisujejo, da si beležijo njih delo ali slično.

ad 3.) Kot pisarniške posle se smatra vsako delo v pisarnah in v trgovskih ali netrgovskih obratih. Kot višje pisarniške posle je smatrati tedaj opravljanje korespondence, vodenje trgovskih knjig in blagajne (pri tem so izvzeti blagajniki v detajlnih trgovinah), vodenje raznovrstnih trgovskih registrov in kartotek. Kot nižji pisarniški posli se smatrajo pisanje po diktatu, prepisovanje in razmnoževanje spisov, pisanje naslovov, kopiranje, razmnoževanje na opalografih, vodenje beležk in spisov, ki služijo samo za dopolnilo delu nameščenecv v skladišču ali prodajnih lokalih in slično.

Kot važnejših služb pa ni smatrati: strokovnih mojstrov v industrijskih podjetjih, pa četudi vrše nadzorstvo nad ostalim personalom, strojnikov v industrijskih podjetjih, pisarjev stavbenih podjetij, ki so zaposleni s sestavljanjem zapiskov dni, polirjev gradbenih podjetij, ki so podrejeni inženjerem, stavbenim asistentom, inkasantje in kolporterji itd.

Kot važnejše službe se smatrajo nadalje one, ki jih opravljajo nameščenecv združnih podjetij, raznih udruženj, zvez itd.

25. avgusta vse delavno ljudstvo cele Gorenjske na velik delavski tabor Jugoslovanske Strokovne zveze na Sv. Joštu

Tabor mora biti mogoča manifestacija delavske zavesti in moči JSZ!

Nameščenec z druge strani

J. Jurač.

Dobro bi bilo, polovico nameščencev enkrat osvetliti z druge strani. Ni, da bi jim vedno govorili o žrtvah, o skupnosti in posebno o zavednosti, vedno to poslušati, je že naravnost obupno.

Nameščence, ki sedi v pisarni, ima več ali manj šolske izobrazbe. Kljub tej izobrazbi je spočetka najbrž precej neroden pri svojem novem poslu. A sčasoma gre. In potem lahko opazuje njegovo »naprednost«, samozavestno opravlja svoj posel, čestokrat postaja od preobilnega dela hudo nervozen — seveda le proti nižjim — v javnosti se spušča v gospodarske probleme po vzorcu svojega gospodarja, skratka, orientira se navzgor. Pa imajo nameščenci tudi svoje šefe. Bogvaruj da bi kdo navajal na neposlušnost. Proti njim pa so ti navzgor orientirani prave ovčke. Ne samo kar se tiče službe, tudi v privatnem življenju ne bodo storili ničesar, kar bi ne bilo prav gospodu šefu. Seveda, včasih privlečejo na dan marsikak njegov greh, pa to se godi skrivno in šef o tem nič ne čuje. Kaj značaj in moštost, danes se ne dá mnogo na to.

Zgodi se, da pride v pisarno nova moč. Sedaj pa pogledimo nadutost. Kadar bo le mogoče, se je treba obregniti v »nespodobnost«, »vsiljivost« in ne vem kaj še tega začutnika. Važnejša dela se skrivajo, različne spretnosti pa se zahtevajo. Včasih pa si dolgotrajni uslužbenec kljub vsemu še lasti zaslužnost nad komaj prišlim. Tedaj pa je hudo, in treba je biti pokorni sluga... (Ni da bi se kdo nad tem razburjal, saj mi nismo taki.)

Seveda, nameščenci ne sedé samo po pisarnah, najdemo jih še drugod, predvsem v trgovinah. Tam

naletimo včasih, posebno v mestih, na hudo ponosne gospodiče. Bo precej tako, da bi se tak iz trgovine in oni iz pisarne takoj dobro razumela. No, sedaj stojijo pred nami dovršeni meščanski tipi, ponosne gospodične ali gospe, gospodje v belih ovratnikih in z zlikanimi hlačami... Sedaj pa, ko mislim narediti konec, mi ta kar ne gre, ne da bi se dotaknil tega, kar je obupno za poslušati.

Kaj pravite, ali je mogoče takim govoriti o potrebi socialne borbe nameščencev? In še več! Ali je tak sploh zmogljeno doumeti, da je treba vse tiste, ki iz dneva v dan služijo kruh, združiti, združiti delavca in nameščenceva zgolj radi pravic, katere se jim kratijo?! O, skupnost in zavednost! Ko pa je prijetneje hoditi v kino in kavarno in v skritih kotih oprezno opravljati ljudi, katerim so pokorni sluga...

Vsi v strokovno organizacijo

Pridobiti vsak enega novega člana je bil sklep ene zadnji odborovih sej. Uspeli so se že pokazali; tudi po več kot enega so že nekateri prijaviili. Vsi vemo, da ima naša organizacija mnogo prijateljev, ki pa še niso aktivni člani. Ni to krivda samo njih, ampak nas vseh. Mogoče zato, ker ne gremo do njih in jim nismo znali tolačiti potrebe, da mora biti vsak nameščenec tudi organiziran. Storimo to svojo dolžnost sedaj in pridobimo slovenskega nameščenceva za našo neodvisno strokovno zvezo nameščencev, da na ta način širimo vrste krščanskih socialistov in se bližamo lepši bodočnosti delovnega ljudstva.

F. V.

Od spodaj navzgor

Koroška Bela, 16. avgusta

Zadnje dni sem bral v časopisu, da se mora strokovna organizacija vedno graditi in voditi od spodaj navzgor in ne obratno kot se to največkrat dogaja. Resnica je to! Tudi moje mnenje je tako, da se mora tako delati in poslušati nasvete in mnenja zadnjega člana strokovne organizacije. To vrši danes pri nas že več let JSZ, ki je članica mednarodne krščanske internacionale. Širše seje, ki se vrše kar največkrat mogoče v centrali so zastopane po zastopnikih skupin. Koliko koristnega in pametnega se na teh sejah obravnava, to ve danes sleherni član. Tako delo je vredno vse hvale. Če bi danes ne imeli tega tako organiziranega, potem bi bili mi krščanski socialisti zapisani poginu. Samo resno in pošteno delo JSZ zadnjih let, je zavrlo marsikaj. Čudno se mi pa vseeno zdi, da to delo ni našlo pri gotovih gospodih tega, kar bi v resnici moralo. Vedno in povsod se mečejo delavski strokovni organizaciji polna pod noge. Ni dovolj, da nočejo dobrohotno sodelovati, kar bi bila njih sveta dolžnost, temveč to delo še celo ovirajo in kritizirajo. Dotični članek v Slovenčevi nedeljski prilogi »Naš delavec« se mi zdi, da je naprejen proti nam, ki smo člani JSZ. Zaveden član, ki pozna razmere do dna, ga gotovo prebere z nasmeškom, ker dobro ve, da se na gotovi strani ne dela od spodaj navzgor, temveč ravno narobe. Dandanes se vedno tako rado pozabi na stan nemaničev. Delavstvo bi radi imeli samo za delo, ob gotovih prilikah še za kakšen dan za kaj drugega, drugače naj pa lepo molči in z obljubami prenaša težo gorja ob slabi plači, ki komaj zadostuje za slabo hrano, saj drugega tako delavec ne potrebuje. O kakšnem razvedrilu ali morda celo o kakšnem oddihu pa ni govora.

Če se delavstvo posluži radi svoje zaščite sredstev, ki so mu na razpolago, potem se samo obsodi. S prstom se pokaže na to delavstvo in gorje, če ni vse kot en mož. Kapital potrebuje danes razcepljenost in razdvojenost. Marsikdo bi bil rad danes v vodstvu organizacij, marsikdo bi rad komandiral, a za delo jih je malo, ker se vsak takoj izneveri če se mu ponudi boljši stolček. Teh par vrstic sem napisal radi tega, da bo vsak vedel v kakšnih časih se nahajamo. Dotični, ki pa hočejo razdvojiti danes krščansko socialistično delavstvo, naj pa vedo, da s tem le sebi kopljejo jamo, v katero bodo padli. Zavedno, pošteno krščansko delavstvo jih bo obsodilo!

Celjsko okrožje

CELJE. Naša skupina, kakor tudi M. Z., sta imeli od meseca marca pa do konca julija štirinajstredneve sestanke. Udeležba teh je bila predvsem od strani M. Z., dočim članov skupine ni bilo toliko. Če gledamo vrednost teh predavanj, nam mora biti jasno, da je škoda izpustiti ali pa zanemarjati življenjsko važna vprašanja. Je to vzgoja k dovršenemu človeku, ki ga predvsem rabimo v naših vrstah. — Pri zadnjem predavanju se je naredil nov načrt predavanj. V prihodnje bo 10 predavanj sledeče vsebine: materinstvo (za članice), dekle in knjiga ter kako, in kaj naj čitamo (za članice), mladinska vzgoja v Rusiji, tovarštvo, delavstvo in vera, delavsko zdravje, sport, nedeljska dolžnost, razmerje delavca do kapitalista, igravstvo, socialni in državni zakoni, mladi rod. Imena predavateljev bomo sproti javili s predavanjem v D. P. Članstvo! Ne stoj ob strani! Pridi in se redno udeležuj večernih predavanj, ki bodo tudi odslej vsakih 14 dni. — Prihodnje predavanje bo v sredo, dne 28. avgusta, ob 8. zvečer v lokalu J. S. Z. Snov: Igravstvo. Predavanje bo razdeljeno na tri dele: prvi o igri na splošno, drugi za igralce, tretji za občinstvo. Predavali bodo tovariši: Golob, Debeljak, Jurač, vsak po deset minut, nato razgovor. Prav vsi, neigralci in neigralke, se morate za stvar zanimati. Tudi naši prijatelji vljudno vabljeni!

DUPLICI. Tovariši! Našega tabora na Svetem Joštu v nedeljo 25. t. m. se udeležite v čim večjem številu! Peljemo se skupno z avtobusi. Vožnja tja in nazaj stane Din. 10. Zbirališče pred Okornom na Duplici. Odhod točno ob 6.30 zjutraj. Na zamude se ne bomo ozirali. Prijavite se pri tov. Ivanu Bovcu. Odbor.

Mogočen tabor krščanskega delavstva na Sv. Planini

Kakor iz podzemskih rogov so se vile od vseh strani procesije rudarjev in njihovih družin iz gozda v megleni dan 18. avgusta na Sv. Planini. Ni bilo vreme ugodno, dež je nalahko rosil in mrzel veter je pihal, a zavedni, krščansko misleči rudarji se niso ustrašili vremenskih neugodnosti, ampak so šli pogumno naprej, saj je bil ta dan namenjen njim in njihovim borbam za človeka dostojno življenje. Nad tisoč rudarjev in njihovih družin se je zbralo, da dajo duška strašnemu in obupnemu položaju, v katerem živijo, in da se obenem pogovore o sredstvih in načinu borbe, ki bi jih dovedla do skorajšnjega zboljšanja in končne zmage.

Ob 10. uri je bila sv. maša, katero je daroval znani rudarski kaplan g. Vital Vodušek, ki je imel tudi krasen govor, v katerem je jasno pokazal, da je cerkev od vsega početka na strani delavstva, saj je njen božji ustanovitelj Jezus Kristus sam bil sin delavca. Zavrgel je očitke, da bi se oni, ki je veren katoličan, ne mogel boriti za pravice delavstva.

Po sv. maši je bil pa tabor na prostem; otvoril ga je tovariš Križnik Filip, Zastopnik Jug. strokovne

zveze Rozman Joško je v svojem lepem govoru pokazal, da je žal tudi delavstvo marsičesa krivo današnjih obupnih socialnih razmer. Treba je močnih strokovnih organizacij, da bodo borbe uspešne. Kot drugi govornik je bil tov. Lešnik iz Hude jame, ki je govoril o združništvu. Nato pa je nastopil tov. Guna France iz Zagorja z globoko izklesanim govorom. Izvajal je, da je predpogoj temeljite reforme današnjih razmer nov družabni red, ki ga bodo vpostavili taki, ki imajo dušo in vest, ki bodo torej odgovorni za svoje delo. Za nov družabni red je pa treba predvsem vzgoje ljudstva, zlasti mladine. Vzgjati je pa treba tako, kot je pokazal sam božji sin, t. j. v duhu večnih načel.

Zadnji je govoril g. Vodušek Vital iz Zagorja, ki je rekel, da se pri delu za vsakdanji kruh ne sme pozabiti na rast duše, da mora človeka vedno in povzod voditi nesebična ljubezen, nikakor pa ne sovražnost in mržnja.

Tabor je napravil na tisočglavo množico globok in nepozaben vtis. Vtil je človeku poguma in novih sil za težek vsakdanji boj.

Širša seja načelstva JSZ

Na Veliki šmaren se je vršila v prostorih JSZ v Ljubljani širša seja načelstva Jugoslovanske strokovne zveze. Zapisnik zadnje seje je bil soglasno odobren. Nato so podali svoja poročila načelnik in tajnika P. Lombardo ter Rozman Joško.

P. Lombardo je podal točno sliko gibanja od zadnje seje. Iz njegovega poročila je bilo razvidno ogromno delo centrale, ki svojo nalogo komaj še zmaguje. Jugoslovanska strokovna zveza se stalno številno krepi in s tem naraščajo seveda tudi potrebe in delo za vse vrste organiziranega delavstva. Poseben znak časa so kolektivne pogodbe, za katerimi stremi delavstvo povsod, da si vsaj z njimi zaščiti med njim in vodstvom podjetij najpotrebnejše odnose in vsaj nekaj uveljavi svoje pravice.

Tajnik Joško Rozman je poleg organizatoričnih vprašanj podal tudi številčno stanje članstva JSZ s 1. avgustom t. l., ki znaša 4.579 članov. Napram stanju s 1. januarjem t. l. so zveze napredovale za 311,

skupine pa za 223 članov. Skupni porast v letošnjem letu znaša 534 članov.

Seja je trajala nad dve uri in se pečala z vsemi vprašanji, ki se tičejo strokovne organizacije. Živahno so posegli v razgovor vsi člani načelstva, predvsem pa podeželski, ki so s svojimi mislimi dali novih navodil za delo. Podeželski zastopniki so z delom centrale povsem zadovoljni, predvsem pa so spoznali, da se je z razširjenjem načelstva JSZ s podeželskimi tovariši delo centrale na novo razgibalo. Pri takih sejah, ki so v zadnjem času posebno pogoste, se obravnava vsa aktualna vprašanja tako zunanega kakor notranjega organizacijskega značaja. Od centrale do zadnje najmanjše skupine v organizaciji veje duh tovarštva in prave demokracije, kjer ni v nobeni veji nobene tajnosti, ki bi škodovala organizaciji. Prav zato pa je JSZ organizacija, ki jo je delavstvo veselo, s katero živi, trpi in zmaguje. Taka organizacija je na svojem mestu in vedro gleda v bodočnost.

Ob 12. uri rudarskega zavarovanja

Z nadčloveškimi napori se naši rudarji bore, da si obdržijo zadnji kosček kruha. Razmere namreč presegajo vse meje. Ustvarja se rane, ki jih desetletja ne bo mogoče ozdraviti. Deset let so rudarji živeli v največji bedi in pomanjkanju, še deset let pa naj dobesedno od gladi poginjajo. Tako je namreč stanje razmer teh naših črnih trpinov.

Pa prav nikjer ni nič svetlobe, nobenega upanja na kako izboljšanje. Še zadnje upanje na pokojnino je postalo tako nesigurno in ako bo šlo tako dalje, še teh ne bo.

Dobili smo novo uredbo s pravilnikom (glej Uradni list, kos 43 od 29. V. 35., in kos 46 od 8. VI. 1935.), ki je dala vsaj iskrico upanja, da se bodo razmere in stanje pokojninskega zavarovanja naše bratovske skladnice izboljšale. Uredba še dolgo ni bila to, kakršna bi bila potrebna za rešitev tega vprašanja in bi si jo želelo delavstvo. Toda niti to, kar je uredba prinesla, oziroma določa, se ne izvaja.

Uredba je že par mesecev v veljavi, pa se določena davščina na premog še ni nikjer pobrala, niti plačala. Določilo, da glavne bratovske skladnice od pobranih prispevkov prispevajo 10% za sanacijski fond, tolmačijo vse razen ljubljanske tako, da bodo prispevale le po par odstotkov. Pri tem se sklicujejo na uredbo, ki pravi, da prispevajo glavne bratovske skladnice do 10% od pobranih prispevkov za sanacijski fond in ne celih 10%. Z drugo besedo zopet nič. Ker s te strani ni nobenega denarja, je naročeno glavni bratovski skladnici v Ljubljani, naj krije primanjkljaj pri pokojninski blagajni iz svojih rezerv. Te pa so zamrznjene in ležijo po denarnih zavodih. V nekaj mesecih bo katastrofa tu.

Na eni strani se kar najbolj mačehovsko rešuje vprašanje produkcije in tako dela naših premogovnikov, na drugi strani pa žene v popoln polom še zadnje, kamor bi se mogel rudar zateči — njegovo pokojninsko zavarovanje.

Ali so res interesi kapitalističnega sveta več, kot tisoči življenj rudarjev in njihovih družin? Tako po-

stopanje bi bilo obsodbe vredno, ako bi to delal privatni kapital; da to dela državna uprava sama, je pa še bolj neodpušljivo. Človek se vprašuje, ali je splah še kje kaj pravice ali je mar vse tu radi par ljudi, ki menijo, da so država in popolnoma po svoje rešujejo vprašanja, ki so življenjskega pomena za cele pokrajine.

Da so v resnici druge sile močnejše, ki jim to prav nič ni mar, je že dokaz v tem, da se ni upoštevalo predloga za to uredbo od strani zastopnikov bratovskih skladnic, Delavskih zbornic, skratka delavstva. Na podlagi tega predloga bi bilo namreč to težko vprašanje enkrat za vselej likvidirano.

Priobčujemo projekt tega predloga v celoti.

ZAKON

o ustanovitvi sklada za sanacijo pokojninskih blagajn bratovskih skladnic.

§ 1.

V svrhu kritja primanjkljajev v pokojninskih blagajnah Glavnih bratovskih skladnic v Beogradu, Ljubljani, Sarajevu, Zagrebu in Splitu se ustanavlja pri Ministru za šume in rudnike v Beogradu poseben *Osrednji sklad bratovskih skladnic*.

§ 2.

Sredstva tega sklada se zbirajo iz prispevkov, ki jih mora plačevati vsak, kdor pridobiva in odpravlja iz proizvodnišča ali uvaža iz inozemstva železno rudo, manganovo rudo, pirit, bakreno rudo, surovo svinčeno rudo, svinčeni koncentrat, cinkov koncentrat, kromovo rudo, surovo, kromov koncentrat, antimon, arsen, bauxit, zlatonosni kvarc, magnezit, antracit, črni premog, rujavi premog, lignit, koks iz črnega premoga, briketi iz črnega premoga, gips, zemsko olje, slano vodo, zemске pline in druge rudnine, ki so po rudarskem zakonu pridržane.

§ 3.

Prispevki se določijo nezavisno od tržnih cen v nastopni višini:

Tek. št.	Vrsta produkcije	Produkcija v l. 1930 ton, m ³ , oz. hl	Povprečna produkcijska vrednost za enotovl. 1930	Davščina na enoto v Din	Letna davščina v Din
1.	Železno rudo t.	481.188	108.91	3 10	1,319.435
2.	Manganovo rudo t.	1.539	526.24	14 80	2.777
3.	Pirit t.	50.345	184.37	5 20	260.787
4.	Bakreno rudo t.	493.465	457.44	12 90	6,350.895
5.	Sirova svinčena in cinkova ruda t.	181.029	267.38	7 50	1,361.338
6.	Svinčeni koncentrat t.	28.721	2,009.25	56 50	1.623.311
7.	Cinkov koncentrat t.	10.115	319.67	9 —	90.934
8.	Kromova ruda sirova t.	51.395	450.43	12 70	651.175
6.	Kromov koncentrat t.	11.863	908.14	25 50	303.100
10.	Antimon t.	22	2.175.—	61 20	1.346
11.	Arsen t.	7	4.317.43	121.40	850
12.	Bauxit t.	94.700	124.71	3 50	331.450
13.	Zlatonosni kvarc t.	15	1.000.—	28 10	422
14.	Kagnezit t.	6.692	882.14	23 40	156.660
15.	Antracit t.	7	800.—	22 50	7
16.	Črni premog t.	366.314	265.—	7 50	2,736.637
17.	Rjavni premog t.	3,808.876	177.74	5 —	19,044.380
18.	Lignit t.	1,096.676	110.28	3 10	3,300.696
19.	Koks in črnega premoga t.	?	420.—	11 80	?
20.	Briketi iz črnega premoga t.	?	?	7 50	?
21.	Gips t.	1.463	160.—	4 50	6.583
22.	Zemsko olje hl	277	1,496.75	42 10	11.662
23.	Slana voda t.	3,398.499	0.77	2 20	7,374.743
24.	Zemski plin m ³	5,345.209	0.33	0 90	4,971.044
Skupaj . .					32.919.225

§ 4.

V § 3. navedeni prispevki (naklada) se ne plačujejo od premoga, potrebnega obrata za produkcijo premoga in ki se daje kot deputat lastnim uslužbenim, dalje od v inozemstvo izvoženih rudnin, ter od

uvoženih rudnin, ki se v naši državi predelajo ter v predelanem stanju zopet izvozijo (antracit i. p.).

Rudniške uprave morajo plačevati to naklado ob koncu vsakega meseca pristojni glavni bratovski skladnici in ji obenem pošiljati mesečne izkaze o do-

seženi produkciji, v katerih naj bodo navedeni tile podatki:

- vrsta producirane rudnine;
- celotna produkcija v poročilnem mesecu v tonah;
- koliko ton se je porabilo za deputate in v lastnem rudniškem obratu;
- koliko ton se je odalo na trg.

Mesečni izkazi se morajo pošiljati pristojni glavni bratovski skladnici do 10. dne vsakega meseca in naklada mora biti plačana glavni bratovski skladnici najpozneje do 15. dne vsakega meseca za minul mesec. Ako denar ne dospe do omenjenega dne, se morajo plačati od dolžne zneska izza zapadlosti 6%ne zamudne obresti.

§ 6.

Za iz inozemstva uvožene rudnine pobirajo na iste odpadajoče naklade carinarne in jih oddajajo ministru za šume in rudnike v Beogradu ter mu pošiljajo mesečne izkaze, ki naj obsegajo naslednje podatke:

- Ime uvoznika;
- uvoženo v mesecu;
- vrsta uvožene rudnine;
- količina uvožene rudnine v tonah;
- na uvožene rudnine odpadajoča naklada v dinarjih

§ 7.

Nadzorstvo nad pravilnostjo odplačevanja omenjenih naklad tuzemskih rudniških proizvodov pripada rudarskim oblastem.

§ 8.

Zaostali prispevki za tuzemske proizvode se izterjajo z zamudnimi obrestmi vred na zahtevo rudarskega oblastva po upravni odnošni po sodni poti, kakor druge javne davščine.

§ 9.

Glede upravljanja in porabe po tem zakonu navedenih sredstev, ki jih prejema glavne bratovske skladnice oziroma ministru za šume in rudnike, bo izdalo slednje natančnejše določbe naredbenim potom.

§ 10.

Ta zakon stopi v moč prvi dan meseca, ki nastopi po razglasitvi v »Službenih Novinah«.

Od tega dne prestane veljati zakon o pokrajinskem pokojninskem skladu za Slovenijo z dne 19. februarja 1922. Službene Novine števil. 142 z dne 30. junija 1932. (Prilog XXIII-1922), ter preidejo obveze tega sklada glede dajanja doklad k pokojninam rudarjev na Osrednji sklad bratovskih skladnic.

Iz njega je razvidno, da bi nosili stroške tega obdavčenja sorazmerno vsi, ki proizvajajo ali uvažajo katerokoli vrsto rudnin v naši državi. Zbralo bi se letno 32 milij. Din, kar bi popolnoma odgovarjalo potrebam za kritje primanjkljajev pri pok. zavarovanju. To bi bilo tudi edino pravilno stališče. Imamo namreč družbe, ki uživajo posebne privilegije kljub temu, da vsako leto neso iz naše države milijonske dobičke. To so razne angleške in francoske družbe, ki eksploatirajo naše rudnike širom države.

Delavstvo zahteva revizijo te uredbe, oziroma, da se uveljavi projekt gornje uredbe, ki je bil predlagan od strani zastopnikov delavstva, pa ne samo to, da se ta uredba uveljavi, marveč tudi, da se dejansko izvaja.

Veliko in težko odgovornost jemljejo nase tudi ljudje, ki o teh vprašanjih odločajo. Posebno akto tega ne bodo rešili na zadovoljiv način. Krivica, ki se tu dela našemu rudarskemu življu, kriči do neba. Vsa slovenska javnost bi morala najenergičneje zahtevati, da se neha s tem trpinčenjem našega delavstva.

Rudarji

ZAGORJE. Vse članstvo obveščamo, kakor tudi ostalo delavstvo, ki se zanima za našo organizacijo, da bomo uvedli uradne dneve v našem tajništvu našo podružnico naše gospodarske zadruge. Uradni dnevi bodo vsako sredo in soboto od 4. do 7. ure popoldne ob nedeljah pa od 9. do 10. ure dopoldne. Vsak kdaj želi kake informacije, naj se ob navedenem času oglasi v tajništvu. Prav tako je želja tov. blagajnikov naj bi člani plačevali članarino ob navedenem času.

Urejuje in za uredništvo odgovarja: Peter Lombardi. Izdaja za konzorcij »Delavske Pravice«: S. Zumič. Za tisk. Slatnar d. z. o. z. v Kamniku: Vodnik-Kr.